

**UCHWAŁA NR XXXIV.401.2021
RADY MIEJSKIEJ W BRWINOWIE**

z dnia 22 kwietnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2023.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378), art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956) Rada Miejska w Brwinowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2023 dla Gminy Brwinów w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Brwinów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Brwinowie

Sławomir Rakowiecki

Załącznik do uchwały Nr XXXIV.401.2021
Rady Miejskiej w Brwinowie
z dnia 22 kwietnia 2021 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2023

Lokalne Badania Społeczne dla Gminy Brwinów

Spis treści:

1. Wprowadzenie	3
1.1. Cel opracowania dokumentu	3
1.2. Podstawa prawna.....	3
1.3. Metodologia opracowania dokumentu.....	4
I. Część diagnostyczna	6
2. Analiza wyników diagnozy	6
2.1. Przemoc w rodzinie na tle pozostałych problemów społecznych gminy ...	6
2.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	8
2.3. Lokalny system wsparcia.....	18
2.4. Badanie ewaluacyjne.....	25
II. Część strategiczno-operacyjna	30
3. Analiza strategiczna.....	30
4. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja „Programu”	34

1. Wprowadzenie

1.1. Cel opracowania dokumentu

Celem opracowania „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2023” (dalej: „Programu”) jest przeprowadzenie diagnozy wraz z określeniem priorytetów i działań lokalnego systemu wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. „Program” powstał w oparciu o materiał źródłowy, zebrany podczas analizy danych zastanych (desk research) oraz badań ilościowych i jakościowych. „Program” został przygotowany w perspektywie czasowej do roku 2023 i obejmuje szeroko rozumiane zagadnienia, związane z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Brwinów. Opracowanie zawiera część diagnostyczną, w której zamieszczona została syntetyczna analiza sytuacji społecznej gminy Brwinów, ze szczególnym uwzględnieniem ww. obszaru. W drugiej, strategiczno-operacyjnej części dokumentu zamieszczone zostało zestawienie celów wraz z przyporządkowanymi do nich działaniami, skupionymi wokół czterech następujących obszarów oddziaływania: edukacji i profilaktyki, działań skierowanych do osób doznających, a także stosujących przemoc, jak również wzmocnienia systemu wsparcia¹. W „Programie” zamieszczone zostały również ogólne założenia dotyczące monitoringu i ewaluacji.

1.2. Podstawa prawna

Podstawą prawną opracowania dokumentu jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.), która precyzuje, że do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy. Z kolei kompetencje jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w tym obszarze określa Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876). Innym ważnym aktem prawnym jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.), która nakłada na jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego wymóg realizacji działań na rzecz obrony przed

¹ Strategiczno-operacyjna część dokumentu nawiązuje do struktury „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021”.

przemocą w rodzinie oraz udzielania pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe.

Do opracowania niniejszego dokumentu mają zastosowanie również inne regulacje prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2020 r. poz. 821),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1945 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r., poz. 1444 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. nr 209 poz. 1245).

„Program” został opracowany w powiązaniu ze „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2021-2026”, a także „Programem Wspierania Rodziny w Gminie Brwinów na lata 2021-2023” oraz „Powiatowym programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2018-2023” (dla powiatu pruszkowskiego), a także „Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021”.

1.3. Metodologia opracowania dokumentu

„Program” został przygotowany na podstawie kilkietapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie **cyklu badawczego**, polegającego na zastosowaniu **różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych**, zgodnie z zasadą **triangulacji metodologicznej**. Techniki ilościowe pozwoliły na uzyskanie „twardych” danych opisujących sytuację w obszarze przeciwdziałania

przemocy w rodzinie za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei badania jakościowe zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich”, „rozumiejących” metod. Zrealizowany cykl badawczy składał się z następujących elementów: analizy danych zastanych oraz badania ilościowego i jakościowego.

Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych (desk research) jest metodą, która została zastosowana w początkowej fazie badania i posłużyła m.in. integracji oraz syntezie dostępnych informacji, związanych z przedmiotem badań. W tym celu skorzystano z dostępnych źródeł informacji: danych statystycznych, dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i innych podobnych opracowań. Tę część analizy należy potraktować jako etap przygotowawczy, który dostarczył tzw. tła badawczego, przyczyniając się do skonstruowania optymalnych narzędzi badawczych.

Badanie ilościowe

Pomiar został zrealizowany z wykorzystaniem połączonych technik CAWI (komputerowo wspomagany wywiad internetowy)² na próbie N=209 osób (mieszkańców, lokalnych ekspertów, przedstawicieli miejscowych instytucji). Badanie ilościowe zostało zrealizowane w okresie od października do grudnia 2020 roku. Celem tej części badania było pozyskanie opinii na temat lokalnych potrzeb, zjawisk społecznych i kierunków rozwoju, a także działań, które powinny zostać zrealizowane w okresie najbliższych kilku lat.

Badanie jakościowe

Uzupełnieniem powyższych informacji była seria indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami miejscowych instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. Badanie jakościowe zostało zrealizowane w trybie on-line i posłużyło pogłębieniu informacji z wcześniejszych pomiarów ilościowych. Spotkania zostały przeprowadzone według opracowanego wcześniej scenariusza, czasami zawierającego także dosłowną treść pytań, a ich przebieg został zarejestrowany (dźwięk).

² Elektroniczna wersja kwestionariusza została umieszczona na serwerze (platformie) wykonawcy i była dostępna w formie linku. Zaproszenie do udziału w badaniu zostało udostępnione na stronie internetowej miasta oraz w oficjalnych mediach społecznościowych.

Warto zaznaczyć, że wiele prezentowanych w niniejszym dokumencie danych statystycznych odzwierciedla stan z roku 2019, a więc jeszcze sprzed pandemii COVID-19. Kluczowe etapy badawcze przeprowadzono w okresie zagrożenia epidemiologicznego. Powyższa uwaga musi zostać uwzględniona podczas interpretacji uzyskanych wyników. Jak można przypuszczać, wspomniane czynniki mogły mieć wpływ na uzyskane wyniki pomiaru.

I. Część diagnostyczna

2. Analiza wyników diagnozy

2.1. Przemoc w rodzinie na tle pozostałych problemów społecznych gminy

Brwinów jest miejsko-wiejską gminą, położoną w województwie mazowieckim, w granicach powiatu przyskowskiego. Gmina sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: Błonie, Grodzisk Mazowiecki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Ożarów Mazowiecki, Podkowa Leśna i Pruszków. Gmina Brwinów jest położona w stołecznym obszarze metropolitalnym, o ok. 25 kilometrów od Warszawy. Liczba mieszkańców gminy na koniec roku 2020 wyniosła 25 115. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców gminy systematycznie się zwiększa (dotyczy to zwłaszcza obszaru wiejskiego gminy). Oprócz wzrostu liczebności populacji najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Ponadto w dłuższej perspektywie widać, że lokalna społeczność ulega starzeniu, tzn. sukcesywnie zwiększa się udział seniorów w populacji i – co za tym idzie – współczynnik obciążenia demograficznego.

Poniżej najważniejsze informacje na temat zjawiska przemocy rodzinie w kontekście pozostałych problemów społecznych w gminie.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy społecznej w 2020 r.³

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
UBÓSTWO	228	133	377
SIEROCTWO	1	1	2
BEZDOMNOŚĆ	11	5	13
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	39	25	170
W TYM:	23	16	125

³ Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń z pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach (MRPiPS-03) za rok 2020, Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie

POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI			
BEZROBOCIE	81	48	169
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	171	91	290
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	321	153	504
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	99	52	277
W TYM:			
RODZINY NIEPEŁNE	52	25	151
RODZINY WIELODZIETNE	13	5	72
PRZEMOC W RODZINIE	1	0	2
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	3	2	11
ALKOHOLIZM	20	10	23
NARKOMANIA	4	4	4
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4	2	4
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY (art. 7 pkt 11)	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	7	3	12
SYTUACJA KRYZYSOWA	15	9	27
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0

W 2020 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność, ważną przyczyną jest również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. W przypadku jednej rodziny powodem przyznania pomocy materialnej lub rzeczowej było występowanie przemocy w rodzinie.

Poniżej prezentujemy opracowaną na podstawie wyników badania ankietowego hierarchię najważniejszych problemów społecznych gminy, zebranych na podstawie odpowiedzi na pytanie zamknięte (z wykorzystaniem kafeterii odpowiedzi).

Tabela 2. Najważniejsze problemy społeczne gminy⁴

niski poziom aktywności społecznej	38%
alkoholizm	31%
starzenie się społeczeństwa	28%
przestępczość pospolita (np. kradzieże)	26%
chuligaństwo, wandalizm, przemoc i agresja na ulicach	26%
problemy wychowawcze z młodzieżą, przemoc rówieśnicza	19%
zły stan zdrowia społeczeństwa	16%
bieda, ubóstwo	16%
zła sytuacja mieszkaniowa	15%
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	15%

⁴ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

bezrobocie, trudna sytuacja na rynku pracy	15%
rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci	12%
przemoc w rodzinie	8%
niepełnosprawność	4%
narkomania	2%
przestępczość gospodarcza	1%

Najważniejsze zagadnienia społeczne gminy to – w świetle uzyskanych wyników – niski poziom partycypacji i aktywności społecznej, alkoholizm, negatywne trendy demograficzne (zwiększanie się udziału seniorów w populacji), przestępczość pospolita, a także chuligaństwo, wandalizm, przemoc i agresja na ulicach. W tym kontekście występowanie przemocy w rodzinie wskazało 8 proc. badanych. Dodajmy, że uczestnicy pomiaru mogli zaznaczyć maksymalnie 3 najważniejsze problemy społeczne gminy, zatem powyższe odsetki nie sumują się do 100 proc.

2.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

W tym miejscu prezentujemy najważniejsze informacje obejmujące zasięg i charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie gminie Brwinów. Cennym źródłem informacji są dane z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które prezentujemy w poniższej tabeli.

Tabela 3. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020⁵

rok	LICZBA PROCEDUR „NIEBIESKA KARTA” kontynuowanych z poprzednich okresów sprawozd.	LICZBA SPORZĄDZONYCH „NIEBIESKICH KART A” WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ W OKRESIE SPRAWOZDANIA PRZEZ PRZEDSTAWICIELI POSZCZEGÓLNYCH PODMIOTÓW						LICZBA RODZIN DLA KTÓRYCH WSZCZĘTO PROCEDURĘ	LICZBA „NIEBIESKICH KART A”, KTÓRE ZOSTAŁY PONOWNIE ZAŁOŻONE W TOKU TRWANIA TEJ SAMEJ PROCEDURY	LICZBA SPORZ. „NIEBIESKICH KART C”	LICZBA SPORZ. „NIEBIESKICH KART D”	LICZBA „NIEBIESKICH KART A” KTÓRE WPŁYŃEŁY DO PRZEW. ZI
		OGÓŁEM	JOPS	GKRPA	POLICJA	OŚWIATA	OCHRONA ZDBROWIA					

⁵ Źródło: Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie

2018	23	31	8	1	15	7	0	29	4	20	21	37
2019	11	30	9	0	13	8	0	30	1	13	13	31
2020	18	33	9	0	20	3	1	33	0	22	16	33

Wyraźnie widać, że liczba procedur „Niebieskie Karty” zmienia się w kolejnych latach, natomiast stabilna pozostaje liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę. Najwięcej „Niebieskich Kart A” sporządzają przedstawiciele policji, następnie – jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a także placówek oświatowych.

Tabela 4. Charakterystyka osób doznających i stosujących przemoc⁶

ZESPÓŁ INTERDISCYPLINARNY	OSOBY DOTKNIĘTE PRZEMOCĄ W RODZINIE, DLA KTÓRYCH WSZCZĘTO PROCEDURĘ								OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE, DLA KTÓRYCH WSZCZĘTO PROCEDURE							
	KOBIECY				MĘŻCZYŹNI				KOBIECY				MĘŻCZYŹNI			
	OGÓŁEM	DO 18 R. ŻYCIA	OD 18 DO 67 LAT	POWYŻEJ 67 LAT	OGÓŁEM	DO 18 R. ŻYCIA	OD 18 DO 67 LAT	POWYŻEJ 67 LAT	OGÓŁEM	DO 18 R. ŻYCIA	OD 18 DO 67 LAT	POWYŻEJ 67 LAT	OGÓŁEM	DO 18 R. ŻYCIA	OD 18 DO 67 LAT	POWYŻEJ 67 LAT
2018	24	2	22	0	7	3	3	1	7	0	7	0	24	0	19	5
2019	18	1	17	0	12	7	5	0	7	1	6	0	23	0	23	0
2020	28	0	26	2	5	4	1	0	5	0	4	1	28	0	27	1

Dane zamieszczone w powyższej tabeli obrazują skalę oraz strukturę osób doznających i stosujących przemoc, objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powyższe zagadnienia związane były również przedmiotem refleksji podczas badania ankietowego. 37 proc. uczestników pomiaru podziela przekonanie, że gmina Brwinów wspiera osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, natomiast odmienną opinię odnośnie tej kwestii formułuje 17 proc. respondentów (średnia w skali 1-5 wynosi 3,39). 8 proc. uważa, że przemoc w rodzinie można zaliczyć do najważniejszych problemów społecznych, jakich doświadczają dzieci i młodzież z gminy Brwinów. Z kolei 19 proc. wyraża pogląd, że przemoc

⁶ Tamże

w rodzinie jest jedną z ważnych przyczyn występowania negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży⁷.

Tabela 5. Preferowane działania w sferze społecznej⁸

rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży	61%
działania na rzecz rodzin z dziećmi	32%
działania na rzecz integracji „starych” i „nowych” mieszkańców gminy	30%
aktywizacja zawodowa, wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy	29%
działania na rzecz poziom partycypacji i aktywności społecznej mieszkańców	22%
integracja międzypokoleniowa	21%
wsparcie osób doświadczających biedy i ubóstwa	20%
działania na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie	19%
profilaktyka uzależnień	15%
integracja i aktywizacja społeczna seniorów	13%
integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	13%

Respondenci odpowiadali również na pytania o preferowane działania, jakie – w ich opinii – powinny zostać zrealizowane w sferze społecznej. Co istotne, badani najczęściej wskazują szeroko rozumiane działania, skierowane do młodzieży i dzieci (a także rodzin z dziećmi). **19 proc.** wskazuje na konieczność realizacji różnych przedsięwzięć na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie.

Tabela 6. Akceptacja stwierdzeń na temat przemocy w rodzinie⁹

⁷ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

⁸ Tamże

⁹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

	Nadużywanie alkoholu jest główną przyczyną przemocy w rodzinie	Przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających problemów społecznych	Oflary często są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie	Lepiej nie wtrącać się w sprawy związane z przemocą w rodzinie, bo potem można mieć kłopoty	Przemoc w rodzinie jest wyolbrzymianym zjawiskiem, gdyż w rzeczywistości występuje rzadko	Lepiej nie wtrącać się w sprawy związane z przemocą w rodzinie, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej	Są sytuacje, w których przemoc w rodzinie jest usprawiedliwiona
zdecydowanie się zgadzam (5)	12%	4%	2%	2%	3%	1%	3%
raczej się zgadzam (4)	17%	12%	4%	4%	3%	2%	2%
częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	33%	15%	10%	11%	7%	8%	1%
raczej się nie zgadzam (2)	16%	23%	13%	16%	17%	19%	9%
zdecydowanie się nie zgadzam (1)	18%	42%	65%	63%	65%	65%	82%
ZGADZAM SIĘ	29%	15%	7%	6%	6%	3%	5%
NIE ZGADZAM SIĘ	34%	65%	79%	79%	81%	84%	90%
nie wiem, trudno powiedzieć	4%	5%	4%	5%	5%	4%	3%
średnia w skali 1-5	2,88	2,08	1,59	1,59	1,55	1,49	1,3

Respondentom zaprezentowano zestaw stwierdzeń zawierających stereotypowe przekonania dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie. Ankietowani mogli zgodzić się lub nie zgodzić z ich treścią, wykorzystując skalę pięciostopniową (od „zdecydowanie się zgadzam” – 5 do „zdecydowanie się nie zgadzam” – 1). Powyżej zaprezentowany został poziom akceptacji treści poszczególnych przekonań.

Najczęściej podzielany jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest wiodącą przyczyną przemocy w rodzinie – prawie 3 na 10 uczestników badania akceptuje tę fałszywą, stereotypową tezę. 15 proc. sądzi, że przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających negatywnych zjawisk społecznych. Z treścią pozostałych stwierdzeń zgadza się 7-3 proc. uczestników badania, natomiast odmienną opinię na ten temat wyraża 79-90 proc. ankietowanych. Warto zaznaczyć, że

w najmniejszym stopniu akceptowane jest przekonanie, że zachowania będące przejawami przemocy w rodzinie w pewnych sytuacjach czy okolicznościach mogą być usprawiedliwione.

Informacje płynące z badań można zilustrować wynikami innych pomiarów, zrealizowanych w gminie Brwinów w okresie ostatnich kilku lat. W tym miejscu trzeba wyraźnie zaznaczyć, że dane te są nieporównywalne, ponieważ były one zbierane z wykorzystaniem różnych technik badawczych, na próbach zróżnicowanych pod względem liczebności i sposobu doboru. Oznacza to, że wyników tych badań nie da się zestawiać wprost, a ich przywołanie służy jedynie dostarczeniu szerszego tła badawczego.

Mimo tych ograniczeń metodologicznych można postawić tezę, że w populacji mieszkańców gminy rośnie poziom uwrażliwienia i świadomości w obszarze przemocy w rodzinie, czego przejawem jest spadek rozpowszechnienia różnych stereotypów i fałszywych przekonań względem występowania tego zjawiska. Jak pokazują dane z roku 2017, 40 proc. ankietowanych mieszkańców podzielało wówczas pogląd, że nadużywanie alkoholu jest wiodącą przyczyną przemocy w rodzinie, natomiast 21 proc. uważało, że przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających negatywnych zjawisk społecznych. Z treścią pozostałych stwierdzeń zgadzało się 10-15 proc. respondentów¹⁰.

Dodatkowym potwierdzeniem powyższej tezy wyniki badań na temat zjawiska przemocy, zrealizowanych na terenie gminy Brwinów przez firmę LBS w roku 2011. „*Od 3 do 60 proc. badanych podziela różne stereotypowe przekonania na temat przemocy w rodzinie. W największym stopniu podzielany jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest główną przyczyną przemocy domowej. (...) 23 proc. ankietowanych uważa, że przemoc pojawia się przede wszystkim w rodzinach patologicznych. Usprawiedliwiający postawy względem przemocy częściej przyjmują mężczyźni niż kobiety...*”¹¹.

Tabela 7. Dostrzeganie różnych przejawów przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym¹²

¹⁰ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

¹¹ „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport z badań ilościowych”, PAPI, N=400, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2011

¹² Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

	dzieci poniżane, wyzywane, wyśmiewane, szantażowane przez rodziców lub opiekunów	zaniedbywane dzieci (brudne, źle odżywione)	dzieci bite, szarpane, popychane przez rodziców lub opiekunów	osoby bite, szarpane, popychane przez współmażonka lub partnera	ofiary przemocy ekonomicznej (odbieranie pieniędzy, szantażowanie pieniędzmi itp.)	starsze osoby niewłaściwie traktowane przez domowników	osoby zmuszane przez współmażonka lub partnera do nieakceptowanych zachowań seksualnych
tak, znam wiele takich osób	3%	3%	2%	3%	3%	2%	1%
tak, znam kilka takich osób	13%	11%	12%	4%	8%	7%	4%
tak, znam 1-2 takie osoby	25%	24%	19%	21%	16%	10%	5%
nie, nie znam takich osób	49%	52%	57%	61%	57%	67%	71%
ZNAM	41%	38%	32%	28%	27%	19%	10%
NIE ZNAM	49%	52%	57%	61%	57%	67%	71%
nie wiem, trudno powiedzieć	10%	10%	10%	11%	15%	14%	19%

Znajomość różnych przejawów przemocy w rodzinie deklaruje 10-41 proc. badanych. Warto zaznaczyć, że na pierwszych pozycjach znalazły się różne formy przemocy, stosowane wobec dzieci, jak np. przemoc psychiczna, zaniedbywanie, czy agresja fizyczna. Oznacza to, że tego rodzaju zjawiska są dość rozpowszechnione w gminie Brwinów. Być może – co nie wyklucza powyższej tezy – rezultat ten należy również wiązać ze szczególną wrażliwością badanych na krzywdę dzieci. Należy zaznaczyć, że najniższe pozycje w rankingu zajmują zachowania, które można zakwalifikować jako przejawy przemocy seksualnej, a także przemoc względem osób starszych.

Warto dodać, że w roku 2017 różne przejawy przemocy w rodzinie dostrzeżało 14-46 proc. respondentów, 71 proc. badanych deklarowało, że osobiście lub z widzenia zna przynajmniej jedną ofiarę doświadczającą jednego z wymienionych zachowań, zakwalifikowanych jako przejawy przemocy w rodzinie¹³.

Na podobne pytanie odpowiadali uczestnicy badania ilościowego z roku 2011. *„Od 13 do 43 badanych deklaruje znajomość ofiar różnych rodzajów przemocy w rodzinie w swoim otoczeniu. Najczęściej respondenci deklarują znajomość ofiar przemocy fizycznej. (...) 38 proc. badanych dostrzeża w swoim otoczeniu zaniedbywane dzieci. Zdecydowanie częściej takiej odpowiedzi udzielają mieszkańcy miasta w porównaniu z respondentami zamieszkałymi na*

¹³ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

obszarach wiejskich. (...) Ankietowani najrzadziej rozpoznają w swoim otoczeniu ofiary przemocy seksualnej. Na ten rodzaj przemocy w większym stopniu wyczulone są kobiety w porównaniu z mężczyznami. W przypadku wszystkich kategorii odpowiedzi najczęściej deklarowana jest znajomość 1-2 osób doznających danego rodzaju przemocy. Odpowiedzi „znam wiele takich osób” udziela – w zależności od typu przemocy – od 1 do 3 proc. badanych...”¹⁴.

Tabela 8. Doświadczanie przemocy w rodzinie¹⁵

	wyzywiska, używanie wulgaryzmów wobec respondenta(tki)	ponizanie, upokarzanie	popychanie, szarpanie	groźby, szantażowanie	bicie	odbieranie pieniędzy, korzystanie z pieniędzy, własności wbrew woli respondenta(tki)	policzkiwanie	ograniczenie dostępu do wspólnych pieniędzy, konta, dóbr	szantażowanie pieniędzmi	zaciąganie pożyczek, kredytów bez porozumienia z respondentem(tką)	sprzedawanie wspólnej własności bez porozumienia z respondentem(tką)
tak, wiele razy	8%	7%	2%	5%	2%	2%	1%	2%	2%	1%	1%
tak, kilka razy	9%	7%	5%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	1%	-
tak, 1-2 razy	9%	8%	12%	6%	6%	6%	5%	3%	3%	3%	3%
nie, nigdy	69%	75%	78%	82%	86%	85%	88%	90%	90%	92%	92%
TAK	26%	22%	20%	14%	12%	12%	9%	8%	7%	5%	4%
NIE	69%	75%	78%	82%	86%	85%	88%	90%	90%	92%	92%
nie wiem, trudno powiedzieć	4%	3%	2%	3%	2%	3%	3%	2%	3%	3%	4%

4-26 proc. badanych doznało przynajmniej jednego z wymienionych zachowań, zakwalifikowanych jako przejawy różnych rodzajów przemocy w rodzinie. Na dwóch pierwszych miejscach znalazły się zachowania, które można zaliczyć do przykładów przemocy psychicznej. Nieco rzadziej ankietowani deklarują doświadczenia związane z byciem ofiarą przemocy fizycznej. Zdecydowanie najmniej rozpowszechnione są natomiast różne przejawy przemocy ekonomicznej. Dość istotnym elementem pomiaru jest również częstość występowania tych zachowań, która jest zróżnicowana, w zależności od konkretnego przejawu

¹⁴ „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport z badań ilościowych”, PAPI, N=400, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2011

¹⁵ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

przemocy. W kilku przypadkach można powiedzieć, że tego rodzaju doświadczenia mają charakter incydentalny, jednostkowy, natomiast w odniesieniu do niektórych przykładów zachowań przemocowych powyższa teza z pewnością nie byłaby uprawniona.

W roku 2017 różnych przejawów przemocy doświadczało 6-37 proc. ankietowanych, zaś **48 proc. badanych było ofiarą przynajmniej jednego z wymienionych zachowań¹⁶**.

W tym miejscu warto przywołać zestawienie danych, pozyskanych podczas badania z roku 2011:

- 27 proc. badanych deklaruje, że doświadczyli przynajmniej 1 formy przemocy fizycznej w rodzinie (bicie – 16 proc., popychanie, szarpanie – 16 proc., policzkowanie – 10 proc.),
- 27 proc. badanych deklaruje, że doświadczyli przynajmniej 1 formy przemocy psychicznej w rodzinie (wulgaryzmy – 26 proc., groźby, szantażowanie - 12 proc., poniżanie, upokarzanie – 10 proc.),
- 12 proc. badanych deklaruje, że doświadczyli przynajmniej 1 formy przemocy ekonomicznej w rodzinie (odbieranie pieniędzy – 7 proc., zaciąganie pożyczek – 5 proc., ograniczanie dostępu do wspólnych środków – 4 proc., szantażowanie pieniędzmi – 3 proc., sprzedawanie wspólnej własności – 3 proc.),
- 6 proc. badanych deklaruje, że byli ofiarami przemocy seksualnej¹⁷.

Tabela 9. Stosowanie przemocy w rodzinie¹⁸

¹⁶ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

¹⁷ „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport z badań ilościowych”, PAPI, N=400, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2011

¹⁸ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

	wyzwiska, używanie wulgaryzmów wobec domowników	popychanie, szarpanie	ponizanie, upokarzanie	bicie	groźby, szantażowanie	policzkowanie	szantażowanie pieniędzmi	ograniczanie domownikom dostępu do wspólnych pieniędzy, konta, dóbr	zaciąganie pożyczek, kredytów bez porozumienia z domownikami	odbieranie pieniędzy, korzystanie ze wspólnych pieniędzy, własności wbrew woli domowników	sprzedawanie wspólnej własności bez porozumienia z domownikami
tak, wiele razy	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tak, kilka razy	8%	5%	4%	2%	3%	1%	1%	1%	1%	1%	-
tak, 1-2 razy	12%	10%	7%	7%	5%	5%	3%	1%	2%	1%	1%
nie, nigdy	77%	82%	87%	90%	90%	93%	96%	97%	97%	97%	99%
TAK	21%	15%	12%	9%	8%	6%	3%	2%	2%	1%	1%
NIE	77%	82%	87%	90%	90%	93%	96%	97%	97%	97%	99%
nie wiem, trudno powiedzieć	2%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%

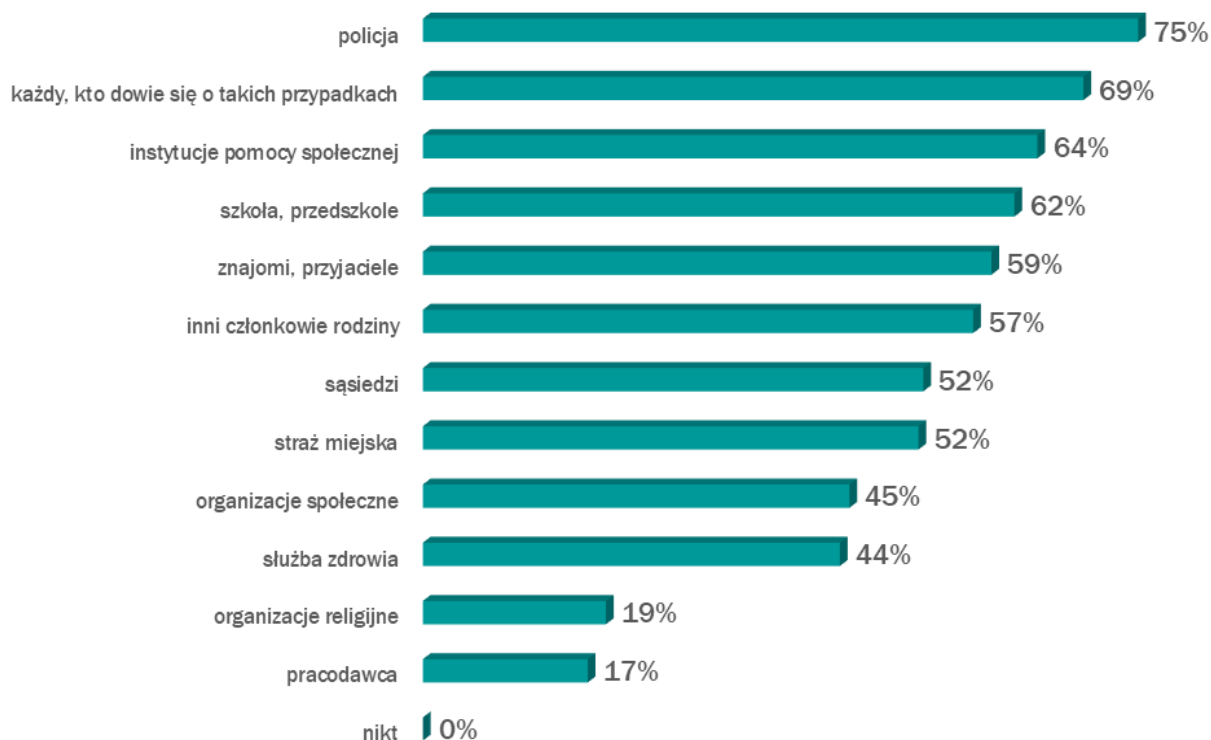
1-21 proc. badanych stosowało różne zachowania, zakwalifikowane jako przejawy różnych form przemocy w rodzinie. Hierarchia występowania różnych rodzajów przemocy jest dość zbliżona, zarówno z perspektywy osób doświadczających, jak i stosujących przemoc. Wyraźnie widać, że respondenci przywołują najwięcej doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy psychicznej, następnie – podejmowaniem zachowań zaliczanych do przemocy fizycznej i – wreszcie – przejawami przemocy ekonomicznej. Biorąc pod uwagę częstość występowania analizowanych przejawów przemocy można stwierdzić, że najczęściej przybierają one formę jednorazowych, niepowtarzających się incydentów.

Według danych z roku 2017 różne formy przemocy w rodzinie stosowało **1-28 proc. badanych, 46 proc. deklarowało stosowanie przynajmniej jednego z zachowań, zakwalifikowanych jako przejawy różnych form przemocy w rodzinie**¹⁹.

¹⁹ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

Dodatkową ilustracją powyższych rezultatów mogą być wyniki pomiarów zrealizowanych w roku 2011: 23 proc. badanych deklarowało, że byli sprawcami przynajmniej 1 formy przemocy fizycznej w rodzinie (popychanie, szarpanie – 15 proc., bicie – 13 proc., policzkowanie – 8 proc.), 22 proc. deklarowało, że byli sprawcami przynajmniej 1 formy przemocy psychicznej w rodzinie (wulgaryzmy – 22 proc., groźby, szantażowanie – 11 proc., poniżanie, upokarzanie – 7 proc.), zaś 8 proc. deklarowało stosowanie przynajmniej 1 formy przemocy ekonomicznej w rodzinie (sprzedawanie wspólnej własności – 6 proc., odbieranie pieniędzy – 4 proc., szantażowanie pieniędzmi – 3 proc., zaciąganie pożyczek – 2 proc., ograniczanie dostępu do wspólnych środków – 2 proc.)²⁰.

Wykres 10. Kto powinien reagować na przypadki przemocy w rodzinie?²¹

Prawie 7 na 10 badanych uważa, że na przemoc w rodzinie reagować powinny wszystkie osoby, które dowiedzą się o takich przypadkach. Uczestnicy pomiaru wymieniali zarówno różne

²⁰ „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport z badań ilościowych”, PAPI, N=400, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, 2011, str. 25, 27 i 29

²¹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

kategorie osób fizycznych, jak i instytucje czy służby publiczne. Warto dodać, że w zrealizowanej próbie nie znalazła się ani jedna osoba, wyrażająca przekonanie, że nie należy reagować na przemoc w rodzinie.

W roku 2017 49 proc. badanych sądziło, że na przejawy przemocy w rodzinie powinien reagować każdy, kto dowie się o takich przypadkach, zaś 1 proc. uważało, że nie należy podejmować tego rodzaju interwencji²².

Nieco inne rezultaty uzyskano w ramach pomiaru przeprowadzonego w roku 2011. Uczestnicy badania zdecydowanie najczęściej podzielali wówczas pogląd, że każda osoba ma obowiązek reagowania na zaobserwowane przypadki przemocy w rodzinie. *„2/3 badanych mieszkańców gminy Brwinów uważa, że w sprawach związanych z przemocą w rodzinie powinien interweniować każdy, kto dowie się o takich przypadkach. (...) Im wyższy poziom dochodów oraz wykształcenie respondentów, tym częściej akceptują oni powyższe przekonanie. Przeszło połowa ankietowanych wymienia policję...”*²³.

2.3. Lokalny system wsparcia

Niniejszy rozdział zawiera najważniejsze informacje na temat systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Brwinów. Najważniejszą jednostką w tym obszarze jest Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej (dalej: ŚOPS). Zadania ŚOPS określa statut przyjęty uchwałą nr XIX.181.2011 z dnia 29 grudnia 2011 r. Rady Miejskiej w Brwinowie (ze zm). Do zadań realizowanych przez ŚOPS należy m.in: ocena oraz analizowanie stanu potrzeb lokalnych w zakresie pomocy społecznej, w tym problemów społecznych, potrzeb socjalnych jednostkowych i środowiskowych, występujących na terenie gminy Brwinów, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb, koordynacja zadań związanych z pomocą społeczną, prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego ds. przemocy, realizacja zadań wynikających z

²² „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

²³ „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport z badań ilościowych”, PAPI, N=400, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, 2011, str. 34

gminnego programu przeciwdziałania przemocy w tym: prowadzenie i organizowanie systemu wsparcia dla osób zagrożonych i dotkniętych przemocą²⁴.

Choć większość zadań w tym obszarze realizuje ŚOPS, ważną rolę pełnią również Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Punkt informacyjno-konsultacyjny ds. przemocy oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. *„ŚOPS (...) realizuje działania z zakresu Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017 - 2020. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest prowadzone na kilku płaszczyznach. Powołany zarządzeniem Burmistrza Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie monitoruje działania podejmowane przez poszczególne podmioty, powołuje grupy robocze, prowadzi procedurę Niebieskiej Karty. W 2018 r. do Zespołu wpłynęło 29 Niebieskich Kart (w 2017 r. – 40), wobec wszystkich została wdrożona procedura i powołane grupy robocze. Jednocześnie prowadzono 21 NK z poprzednich lat. Zakończonych zostało 39 procedur, w tym 19 ze względu na zrealizowanie planu pomocy i ustanie przemocy, a 20 ze względu na brak zasadności prowadzonych działań. Z ofiarami przemocy pracowało dwóch terapeutów w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. Ze spotkań terapeutycznych i konsultacji oraz porad skorzystało 79 osób. ŚOPS zorganizował również seminarium „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany w ramach prowadzenia procedury Niebieska Karta” adresowane do policjantów, pracowników socjalnych, pedagogów, członków GKRPA...”²⁵.*

Z kolei w roku 2019 do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie *„...wpłynęło 30 Niebieskich Kart (w 2017 r. – 40, w 2018 - 29), wobec wszystkich została wdrożona procedura i powołane grupy robocze. Jednocześnie prowadzono 11 NK z poprzednich lat. Zakończono 23 procedury, w tym 11 ze względu na zrealizowanie planu pomocy i ustanie przemocy, a 12 ze względu na brak zasadności prowadzonych działań. Z ofiarami przemocy pracowało dwóch terapeutów w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. Ze spotkań terapeutycznych i konsultacji oraz porad skorzystały 63 osoby. ŚOPS zorganizował również szkolenie „Przemoc wobec starszych” adresowane do pracowników systemu pomocy społecznej. W szkoleniu wzięły udział 22 osoby...”²⁶.*

²⁴ Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2018

²⁵ Tamże

²⁶ Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2019

Nawiązując do informacji prezentowanych w poprzednim rozdziale, cennym źródłem informacji są szczegółowe dane z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które prezentujemy w poniższej tabeli.

Tabela 11. Wybrane działania Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020²⁷

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY	LICZBA SPOTKAŃ ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO W OKRESIE SPRAWOZDANIA	LICZBA GRUP ROBOCZYCH POWOŁANYCH W OKRESIE SPRAWOZDANIA	LICZBA SPOTKAŃ GRUP ROBOCZYCH W OKRESIE SPRAWOZDANIA	LICZBA PRZEKAZANYCH ZAWIADOMIEŃ DO ORGANÓW ŚCIGANIA O POPEŁNIENIU PRZESTĘPSTWA W ZWIĄZKU Z UŻYCIEM PRZEMOCY W RODZINIE	OSOBY KTÓRYM ZAPEWNIONO W OKRESIE SPRAWOZDANIA SCHRONIENIE W OŚRODKACH WSPARCIA LUB SPECJALISTYCZNYCH OŚRODKACH WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W ZWIĄZKU Z PROWADZONĄ PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY”		PRZYPADKI ODEBRANIA W OKRESIE SPRAWOZDANIA DZIECKA Z RODZINY NA PODSTAWIE ART. 12A USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE W ZWIĄZKU Z PROWADZONĄ PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY”		LICZBA ZAKOŃCZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”		
					LICZBA OSÓB	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA RODZIN	OGÓŁEM	ZAKOŃCZENIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ ZREALIZOWANIA INDYWIDUALNEGO PLANU POMOCY	BRAKU ZASADNOŚCI PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ
2018	4	29	189	2	1	1	0	0	43	23	20
2019	4	30	144	0	0	0	0	0	23	11	12
2020	3	33	197	1	0	0	0	0	33	26	7

Powyższa tabela zawiera zestawienie wybranych działań, zrealizowanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Warto podkreślić, że są to zarówno wskaźniki produktu (np. obrazujące liczbę i rodzaj realizowanych zadań), ale również – w mniejszym stopniu – wskaźniki rezultatu.

Cennym uzupełnieniem powyższych danych są informacje płynące z badań ankietowych, zrealizowanych na potrzeby niniejszego Programu.

Tabela 12. Ocena różnych aspektów jakości życia w gminie (w proc.)²⁸

²⁷ Źródło: Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie

²⁸ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

	jakość usług pomocy społecznej	jakość usług publicznych przedszkoli	sytuacja gospodarcza w mieście	stan dróg i chodników w mieście	oferta sportowo-rekreacyjna w mieście	jakość usług publicznych szkół	oferta wydarzeń kulturalnych	stan budynków komunalnych	sytuacja na lokalnym rynku pracy	jakość pracy miejscowej policji
bardzo dobrze (5)	16%	10%	4%	6%	8%	6%	9%	1%	1%	2%
raczej dobrze (4)	37%	43%	42%	43%	34%	37%	32%	22%	24%	22%
średnio, ani źle, ani dobrze (3)	40%	38%	44%	27%	37%	33%	32%	57%	50%	44%
raczej źle (2)	4%	6%	7%	18%	14%	19%	19%	16%	18%	18%
bardzo źle (1)	2%	3%	3%	6%	7%	6%	9%	4%	7%	13%
DOBRE	53%	53%	46%	49%	41%	43%	40%	23%	25%	24%
ŹLE	7%	9%	10%	23%	22%	24%	27%	20%	24%	31%
Średnia	3,6	3,5	3,37	3,25	3,2	3,18	3,13	3	2,95	2,82

Spośród różnych obszarów życia lub usług publicznych na terenie gminy **respondenci najwyżej oceniają jakość usług pomocy społecznej**. Przeszło połowa badanych formułuje ocenę pozytywną, a odmienną opinię wyraża 7 proc. Średnia w skali 1-5 wynosi 3,6, co oznacza opinię ułożoną między neutralną lub ambiwalentną (3) a umiarkowanie pozytywną kategorią oceny (4). Najwyższe ceny formułują osoby zamieszkujące w gminie Brwinów od urodzenia (64 proc. wskazań pozytywnych, średnia E=3,75), ankieterzy o wysokim poczuciu sprawczości (62 proc., E=3,75), respondenci przekonani o wysokiej jakości życia w gminie (63 proc., E=3,79), a także osoby zatrudnione w miejscowych instytucjach publicznych (76 proc., E=4,11).

Tabela 13. Korzystanie z usług różnych instytucji lokalnych w okresie ostatnich dwóch lat²⁹

Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie	31%
--	-----

²⁹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Pruszkowie	17%
lokalne organizacje pozarządowe	5%
„Niebieska linia” – system pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	1%
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Piastowie	1%
Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. przemocy w rodzinie	1%
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1%

Tabela 14. Ocena jakości usług różnych instytucji lokalnych (w proc.)³⁰

	lokalne organizacje pozarządowe	Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie	poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Pruszkowie
bardzo zadowolony(a) (5)	36%	42%	22%
raczej zadowolony(a) (4)	55%	42%	36%
częściowo zadowolony(a), częściowo niezadowolony(a) (3)	0%	8%	25%
raczej niezadowolony(a) (2)	9%	2%	3%
bardzo niezadowolony(a) (1)	0%	8%	8%
nie wiem, trudno powiedzieć	0%	0%	6%
ZADOWOLONY(A) (4+5)	91%	83%	58%
NIEZADOWOLONY(A) (1+2)	9%	9%	11%
Średnia w skali 1-5	4,18	4,08	3,65

W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem z usług lokalnych instytucji pomocowych, jak również oceną jakości tych usług. 31 proc. badanych w okresie ostatnich 2 lat (od daty realizacji pomiaru) korzystało z usług Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie. Po 1 proc. badanych deklaruje korzystanie z systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie „Niebieska linia”, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Piastowie oraz Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. przemocy w rodzinie.

Uczestnicy pomiaru zostali zapytani również o poziom zadowolenia z usług tych instytucji, z których usług skorzystali (stąd zróżnicowane podstawy procentowania w przypadku każdego z ww. podmiotów). Najwyżej oceniona została oferta lokalnych organizacji pozarządowych, a na drugim miejscu uplasował się ŚOPS.

³⁰ Tamże

Dodajmy, że 7 proc. badanych korzystało z usług instytucji lub organizacji z siedzibą w Warszawie, pomagających ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (w okresie ostatnich dwóch lat).

Jak już wspomnieliśmy, niniejszy Program został zbudowany wokół czterech następujących obszarów oddziaływania: edukacji i profilaktyki, działań skierowanych do osób doznających, a także stosujących przemoc, jak również wzmocnienia systemu wsparcia, co nawiązuje do struktury „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020”. W tym kontekście warto przywołać kilka najważniejszych ustaleń z badania jakościowego z lokalnymi ekspertami.

Profilaktyka i edukacja społeczna:

Badani specjaliści zwracali uwagę na realizację działań z zakresu szeroko pojętej profilaktyki, w tym skierowanych do środowisk szkolnych. Dodajmy, że działania te zyskały wysokie oceny naszych rozmówców (*„pedagodzy są coraz bardziej wyczuleni...”*), którzy podkreślają potrzebę kontynuacji tego rodzaju przedsięwzięć (np. szkoleń, warsztatów, wydarzeń środowiskowych). W gminie działają również świetlice socjoterapeutyczne, które podejmują działania skierowane do dzieci i młodzieży (np. zajęcia, warsztaty). Upowszechnianie wiedzy prowadzone jest z wykorzystaniem różnych nośników komunikacji, jednak lokalni profesjonaliści podkreślają w tym kontekście wagę kanałów nieformalnych (*„siatka lokalnych instytucji i podmiotów...”*).

Wspomniane przedsięwzięcia są realizowane przez lokalne instytucje publiczne, a także – co warto podkreślić – organizacje „trzeciego sektora”. Badani postrzegają tego rodzaju działania jako skuteczne – ich zdaniem można mówić o zwiększeniu poziomu wiedzy i świadomości, a także uwrażliwienia na problem przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym (zwłaszcza w perspektywie wieloletniej). Tego rodzaju dynamika społeczna wiąże się – ich zdaniem – również ze zmianą struktury i sposobu postrzegania tradycyjnego podziału ról w rodzinie.

Warto dodać, że lokalni specjaliści zwracają uwagę na istotne zmiany charakteru zjawiska przemocy w rodzinie. W ich ocenie zmienia się struktura rodzin doświadczających przemocy. O ile w przeszłości – stereotypowo – uważano, że wspomniane zjawisko występuje przede wszystkim w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym, obecnie coraz częściej jest odnotowywane w rodzinach z klasy średniej, o wysokim poziomie wykształcenia, o stabilnej sytuacji zawodowej,

często dobrze sytuowanych („coraz częściej to są tacy normalni...”). Lokalni profesjonaliści zauważają występowanie problemu np. na nowych osiedlach deweloperskich, często wśród nowych mieszkańców gminy („my ich nie znamy, trudno do nich dotrzeć, a trzeba pomóc...”, „napływowi mieszkańcy, duża rotacja, bo często są wynajmowane mieszkania, rotacja, ludzie się nie znają...”), a także wzrost rozpowszechnienia przemocy psychicznej. Część rozmówców zwraca uwagę na kwestię nadużywania procedury „Niebieskie Karty”, np. w sprawach rozwodowych („to jest czasami na wyrost...”, „prawnicy doradzają stronom asekuracyjne zakładanie Niebieskiej Karty...”)³¹.

Działania skierowane do osób doznających przemocy w rodzinie:

W tym kontekście najczęściej zwracano uwagę na działalność ŚOPS, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. przemocy w rodzinie, który świadczy specjalistyczne usługi na rzecz osób doświadczających ww. zjawiska. Przeważa opinia, że osoby doznające przemocy mogą liczyć na rozbudowaną ofertę pomocową w gminie Brwinów („jest szeroki wachlarz możliwości...”, „wsparcie psychologiczne”). Warto podkreślić, że eksperci zwracają uwagę na potrzebę kontynuacji i wzmocnienia ww. działań, np. zapewnienia dostępności większej liczby specjalistów i/lub zwiększenia wymiaru godzinowej ich pracy (np. w PIK)³².

Działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie:

W opinii badanych ekspertów istotną potrzebą jest zapewnienie stałych specjalistów i zwiększenia liczby grup, realizujących programy skierowane do osób stosujących przemoc. Z pewnością brakuje specjalistycznych usług psychologicznych, adresowanych do tej grupy odbiorców. W tym kontekście poruszano również wątek współpracy międzyinstytucjonalnej, w tym działania policji i instytucji wymiaru sprawiedliwości. W dłuższej perspektywie badani eksperci zauważają postęp w obszarze rozpowszechnienia wiedzy i świadomości problemu („jeśli chodzi o policję, to nie jest idealnie, ale jest coraz lepiej...”, „w sądach trochę się zmienia”), choć sytuacja w tym obszarze jest daleka od ideału („nieskuteczność egzekucji prawa, umarzanie postępowań, zwłaszcza na szczeblu powiatowym...”). Nie zawsze funkcjonuje skuteczna izolacja sprawców

³¹ Na podstawie badania jakościowego (lokalni eksperci)

³² Tamże

przemocy (badanie było prowadzone przed wprowadzeniem zmian prawnych w tym obszarze w grudniu 2020 roku).³³

Wzmocnienie lokalnego systemu wsparcia:

Większość zadań w tym obszarze prowadzona jest przez ŚOPS. Ważną rolę w lokalnym systemie wsparcia odgrywa Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Badani podkreślają, że w Zespole reprezentowane są różne środowiska i kategorie zawodów pomocowych, a jego członkowie wykazują się profesjonalizmem oraz zaangażowaniem w pracę. Zespół posiada pełną, kompleksową wiedzę na temat występowania zjawiska przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym, a wszystkie przypadki jej występowania analizowane są na podstawie indywidualnej diagnozy (w ramach grup roboczych). W opinii naszych rozmówców członkowie Zespołu mają dostęp do superwizji i tego rodzaju działania powinny być kontynuowana i wzmocnione³⁴.

2.4. Badanie ewaluacyjne

Dodatkowym działaniem jest ewaluacja „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2020”. Poniżej zamieszczone zostały najważniejsze informacje na ten temat, choć należy zaznaczyć, że formą oceny stopnia realizacji dokumentu obowiązującego w latach ubiegłych są również wyniki badań i analiz, zaprezentowane w poprzednich rozdziałach. Warto zaznaczyć, że ocena oddziaływania tego rodzaju dokumentów jest trudnym zadaniem, zwłaszcza, że na szeroko rozumiane zagadnienia społeczne wpływa wiele czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (ponadlokalnych). „Program” określa główne kierunki interwencji oraz przyporządkowane im działania, natomiast proces realizacji tych założeń ma charakter rozproszony. Oznacza to, że odpowiedzialność za realizację poszczególnych zadań jest zdywersyfikowana pomiędzy instytucje i organizacje lokalne, ponadto na rezultaty tych działań i zarazem sytuację społeczną gminy wpływają również trendy ogólnopolskie, a nawet globalne.

³³ Tamże

³⁴ Na podstawie badania jakościowego (lokalni eksperci)

Poniżej prezentujemy wybrane wyniki badania ilościowego, zrealizowanego na próbie 209 osób. W kontekście oceny systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie uzyskane zostały następujące rezultaty. 37 proc. badanych sądzi, że gmina Brwinów wspiera osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, 16 proc. wyraża odmienną opinię na ten temat, średnia wynosi 3,39, a więc przekracza środkową kategorię oceny w skali 1-5. Tego rodzaju przekonanie w największym stopniu podzielają osoby o wysokim poczuciu sprawczości (46 proc.), pracownicy etatowi (43 proc.), a także osoby zatrudnione w miejscowych instytucjach publicznych (66 proc.).

Przemoc w rodzinie znajduje się nisko w hierarchii w hierarchii postrzeganych problemów społecznych gminy. W tym kontekście występowanie przemocy w rodzinie wskazało 8 proc. badanych. Dla porównania – 38 proc. wskazuje niski poziom aktywności społecznej, 31 proc. – alkoholizm, a 28 proc. - starzenie się społeczeństwa. Nie oznacza to oczywiście, że zjawisko przemocy w rodzinie ma znaczenie marginalne. Sformułowanie pełnej oceny w tym obszarze wymaga jednak eksperckiej wiedzy i bardzo dobrej znajomości lokalnego środowiska, co nie zawsze jest możliwe z perspektywy przeciętnego mieszkańca. 8 proc. uważa, że przemoc w rodzinie można zaliczyć do najważniejszych problemów społecznych, jakich doświadczają dzieci i młodzież z gminy Brwinów. Z kolei 19 proc. wyraża pogląd, że przemoc w rodzinie jest jedną z ważnych przyczyn występowania negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży. Jeśli chodzi o preferowane działania, jakie powinny zostać zrealizowane w sferze społecznej, 19 proc. wskazuje na konieczność realizacji różnych przedsięwzięć na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie³⁵.

29 proc. podziela fałszywy, stereotypowy pogląd, że nadużywanie alkoholu jest wiodącą przyczyną przemocy w rodzinie. 15 proc. sądzi, że przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających negatywnych zjawisk społecznych. Pozostałe stereotypy podziela 7-3 proc. uczestników badania, natomiast odmienną opinię na ten temat wyraża 79-90 proc. ankietowanych. W najmniejszym stopniu akceptowane jest przekonanie, że zachowania będące przejawami przemocy w rodzinie w pewnych sytuacjach czy okolicznościach mogą być usprawiedliwione³⁶.

Znajomość różnych przejawów przemocy w rodzinie deklaruje 10-41 proc. badanych. Warto zaznaczyć, że na pierwszych pozycjach znalazły się różne formy przemocy, stosowane wobec dzieci,

³⁵ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

³⁶ Tamże

jak np. przemoc psychiczna, zaniedbywanie, czy agresja fizyczna. Oznacza to, że tego rodzaju zjawiska są dość rozpowszechnione w gminie Brwinów. 4-26 proc. badanych doznało przynajmniej jednego z wymienionych zachowań, zakwalifikowanych jako przejawy różnych rodzajów przemocy w rodzinie. Na dwóch pierwszych miejscach znalazły się zachowania, które można zaliczyć do przykładów przemocy psychicznej. Nieco rzadziej ankietowani deklarują doświadczenia związane z byciem ofiarą przemocy fizycznej. Zdecydowanie najmniej rozpowszechnione są natomiast różne przejawy przemocy ekonomicznej. 1-21 proc. badanych stosowało różne zachowania, zakwalifikowane jako przejawy różnych form przemocy w rodzinie. Hierarchia występowania różnych rodzajów przemocy jest dość zbliżona, zarówno z perspektywy osób doznających, jak i stosujących przemoc. Dla porównania – w roku 2017 analogiczne wskaźniki przyjmowały nieco wyższe wartości³⁷.

Prawie 7 na 10 badanych uważa, że na przemoc w rodzinie reagować powinny wszystkie osoby, które dowiedzą się o takich przypadkach. Uczestnicy pomiaru wymieniali zarówno różne kategorie osób fizycznych, jak i instytucje czy służby publiczne. Warto dodać, że w zrealizowanej próbie nie znalazła się ani jedna osoba, wyrażająca przekonanie, że nie należy reagować na przemoc w rodzinie³⁸. W roku 2017 49 proc. badanych sądziło, że na przejawy przemocy w rodzinie powinien reagować każdy, kto dowie się o takich przypadkach, zaś 1 proc. uważało, że nie należy podejmować tego rodzaju interwencji³⁹. Powyższe dane mogą świadczyć o wzroście poziomu wiedzy i wrażliwości mieszkańców gminy na zjawisko przemocy w rodzinie, choć powyższa teza wymagałaby dodatkowej weryfikacji. W poprzednich latach w gminie Brwinów zrealizowano wiele badań, obejmujących m.in. kwestie związane z postrzeganiem zjawiska przemocy w rodzinie. Ze względu na różnice w zastosowanej metodologii ich wyników nie można zestawiać wprost, jednak można postawić tezę, że działania w obszarze edukacji i upowszechniania wiedzy przyniosły pozytywne rezultaty w populacji mieszkańców gminy.

W ewaluowanym „Programie” znajduje się zestawienie wskaźników monitoringowych. Warto dodać, że zostały one skonstruowane na zróżnicowanym poziomie szczegółowości – wiele z nich

³⁷ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

³⁸ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

³⁹ „Opracowanie diagnozy problemu przemocy w gminie oraz analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym”, Lokalne Badania Społeczne dla Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie, Warszawa, 2017 (badanie PAPI + CAWI), N=180

można uznać za adekwatne mierniki realizacji działań, jednak niektóre z nich mogłyby zostać doprecyzowane. Roczne sprawozdania z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie zawierają cenne informacje, jednak w dużym stopniu są one opracowywane w sposób opisowy i nie zawierają pełnej informacji na temat stanu realizacji ww. wskaźników.

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane wielotorowo. Kluczową rolę odgrywa powołany zarządzeniem Burmistrza Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który monitoruje działania podejmowane przez poszczególne podmioty, powołuje grupy robocze, prowadzi procedurę „Niebieskie Karty”. Działania terapeutyczne prowadzono w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. W latach 2018-2019 w PIK pracowało 2 terapeutów, przy czym ze spotkań terapeutycznych i konsultacji oraz porad w skorzystało 79 osób w 2018 r. oraz 63 osoby w roku 2019. ŚOPS organizował szkolenia w tym obszarze tematycznych, np. w 2018 roku odbyło się seminarium pn. „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany w ramach prowadzenia procedury Niebieska Karta”, adresowane do policjantów, pracowników socjalnych, pedagogów, członków GKRPA, natomiast w 2019 r. przeprowadzono szkolenie pn. „Przemoc wobec starszych” dla pracowników systemu pomocy społecznej, w którym uczestniczyły 22 osoby⁴⁰.

Podsumowując ten rozdział, można sformułować kilka następujących uwag odnośnie celów i kierunków „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2020”:

- „Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej, socjalnej) dla ofiar przemocy w rodzinie”: nie mamy precyzyjnych danych na temat skuteczności tego rodzaju wsparcia, jednak lokalni eksperci oceniają ofertę dla osób doświadczających przemocy w rodzinie jako rozbudowaną i kompleksową, ponadto respondenci w badaniu ankietowym formułują pozytywne oceny odnośnie systemu pomocy społecznej w gminie. Natomiast dostępność do pomocy oferowanej w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, pomocy prawnej i wsparcia psychologicznego dla dzieci zwiększała się w kolejnych latach funkcjonowania Programu, dopiero w roku 2020 pandemia COVID-19

⁴⁰ Sprawozdania z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za lata 2018 i 2019.

spowodowała wymuszone bezpieczeństwem epidemicznym ograniczenia w dostępie do pomocy. Z pomocy PIK w roku 2017 skorzystało 53 osoby, w 2018 – 49, w 2019 – 81, a w 2020 – 47. Z porady prawnej skorzystało w kolejnych latach odpowiednio 3, 5, 9 i 0 osób, a pomocą psychologiczną objęto w 2017 r. 53 dzieci, w 2018 – 54, w 2019 – 63 i w 2020 r. 47 dzieci.

- „Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości lokalnej dotyczącej przemocy domowej oraz zmiana nastawienia świadków przemocy do występowania o pomoc dla osób pokrzywdzonych”: na podstawie porównania wyników badań ankietowych, prowadzonych w latach 2017 i 2020 można sformułować tezę, że działania w obszarze edukacji i upowszechniania wiedzy przyniosły pozytywne rezultaty (choć wyników tych badań nie można zestawiać wprost),
- „Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, poprawa skuteczności podejmowanych działań”: brakuje precyzyjnych danych na potwierdzenie uzyskanych rezultatów, jednak pozostaje faktem, że w latach 2017-2020 prowadzono działania edukacyjne, skierowane do lokalnych profesjonalistów w obszarze przemocy w rodzinie (szkolenia, seminaria),
- „Działania profilaktyczne promujące styl wychowania bez przemocy”: w latach 2017-2020 przeprowadzono liczne warsztaty adresowane do rodziców, podnoszące ich kompetencje wychowawcze np. „Jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”, „Akcja-komunikacja, czyli o tym jak dogadać się z dzieckiem”, „Rodzic saper, czyli jak rozbroić własną złość”, „Twoje dziecko cię złości?”. W warsztatach wzięło udział w 2017 r 129 osób, w 2018 – 218, w 2019 – 187, a w 2020 r. – 131 osób.
- „Zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy”: tego rodzaju działania podejmował Zespół Interdyscyplinarnej ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jednak niedostępne są informacje na temat ich skuteczności (w niniejszym raporcie prezentujemy dane na temat liczby podejmowanych działań i objętych nimi osób, które można uznać za wskaźniki produktu),
- „Monitorowanie problemu przemocy w rodzinie i skuteczności działań”: tego rodzaju działania prowadził (w ramach bieżącej działalności) Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie oraz Zespół Interdyscyplinarnej ds. przeciwdziałania przemocy w

rodzinie, warto dodać, że ważnym działaniem była realizacja zewnętrznych badań ankietowych, które zrealizowano w roku 2017 oraz 2020.

II. Część strategiczno-operacyjna

3. Analiza strategiczna

Niezmiernie istotnym elementem niniejszego opracowania jest analiza strategiczna. Na podstawie danych opublikowanych w poprzednich rozdziałach przygotowana została synteza powyższych informacji. Poniżej prezentujemy najważniejsze ustalenia z diagnostycznej części dokumentu:

- Na podstawie wyników badań ankietowych można sformułować wniosek, że przemoc w rodzinie nie należy do najbardziej rozpowszechnionych problemów społecznych gminy. Tego rodzaju przekonania nie podzielają jednak lokalni specjaliści, którzy podkreślają wagę tego zagadnienia i – co za tym idzie – potrzebę kontynuacji oraz wzmocnienia dotychczasowych działań w obszarze wsparcia.
- Dane statystyczne miejscowych instytucji działających w ramach owego systemu wskazują na stabilny zasięg zjawiska przemocy w rodzinie (w ujęciu ilościowym).
- Wyniki badań ankietowych sugerują, że można mówić o zmniejszeniu zasięgu podzielenia stereotypów względem zjawiska przemocy. Być może świadczy to o wzroście poziomu wiedzy, świadomości i uwrażliwienia na problem przemocy w rodzinie. Powyższa teza wymagałaby jednak dodatkowego potwierdzenia, ze względu na fakt, że wyniki pomiarów prowadzonych w poszczególnych latach są nieporównywalne.
- Miejscowi eksperci zwracają uwagę na postępującą zmianę charakteru ww. zjawiska (wzrost udziału przemocy psychicznej, występowanie zjawiska wśród osób zaliczanych do klasy średniej i wyższej, np. na nowych osiedlach deweloperskich).

- Lokalny system wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest rozbudowany. Osoby doznające przemocy mogą liczyć na rozbudowaną ofertę w obszarze wsparcia.
- Mimo pozytywnej oceny jego funkcjonowania, wzmocnienia wymagają niektóre elementy owego systemu.

W ramach Programu ustala się następujące cele operacyjne i przyporządkowane do nich działania:

- Cel operacyjny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna,
- Cel operacyjny 2: Działania skierowane do osób doznających przemocy w rodzinie,
- Cel operacyjny 3: Działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- Cel operacyjny 4: Wzmocnienie lokalnego systemu wsparcia.

Tabela 15. Cel operacyjny nr 1 wraz z działaniami i wskaźnikami ich realizacji

CEL OPERACYJNY 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA		
Działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do różnych środowisk, w tym zajęć edukacyjnych, warsztatów, wydarzeń środowiskowych (w tym środowisk szkolnych, rad pedagogicznych, młodzieży, rodzin z dziećmi, instytucji i pracowników ochrony zdrowia, służb mundurowych itp.), w tym działań skierowanych przeciwdziałanie przemocy wobec seniorów • Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie i tworzenie systemu gromadzenia wiedzy w tym obszarze problemowym • Upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy, m.in. poprzez publikacje w mediach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - • liczba działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie • liczba uczestników działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie • liczba działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec seniorów • liczba uczestników działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec seniorów • liczba rocznych sprawozdań z realizacji programu • liczba badań zjawiska przemocy w rodzinie • liczba ewaluacji działań prowadzonych w obszarze przeciwdziałania przemocy 	<p>ŚOPS,</p> <p>UG Brwinów,</p> <p>inne lokalne instytucje i organizacje</p>

	<p>w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba publikacji w mediach lokalnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie 	
--	---	--

Tabela 16. Cel operacyjny nr 2 wraz z działaniami i wskaźnikami ich realizacji

CEL OPERACYJNY 2: DZIAŁANIA SKIEROWANE DO OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE		
Działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (ZI) • Realizacja procedury „Niebieskie Karty” • Prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie (PIK) • Podejmowanie interwencji w sytuacjach występowania przemocy w rodzinie (przez różne instytucje i organizacje) • Udzielanie bezpłatnych porad prawnych dla osób doznających przemocy w rodzinie • Prowadzenie grupy wsparcia (samopomocowej) dla osób doznających przemocy w rodzinie • Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom doznającym przemocy w rodzinie • Współpraca z placówkami świadczącymi specjalistyczne usługi dla osób doznających przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań ZI • liczba grup roboczych, powołanych w ramach ZI • liczba osób doznających przemocy w rodzinie, wskazanych w „Niebieskiej Karcie-A” (w tym z podziałem na płeć i wiek) • liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy w rodzinie • liczba rodzin, w których monitorowano sytuację po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” • liczba godzin konsultacji, prowadzonych przez PIK • liczba odbiorców konsultacji, prowadzonych przez PIK • liczba interwencji w sytuacjach występowania przemocy w rodzinie • liczba udzielonych porad prawnych • liczba odbiorców porad prawnych • liczba grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie • liczba uczestników grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie • liczba dzieci objętych pomocą 	<p>ŚOPS,</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>UG Brwinów,</p> <p>inne lokalne instytucje i organizacje (np. placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, policja)</p>

	psychologiczną <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do ośrodków wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie 	
--	--	--

Tabela 17. Cel operacyjny nr 3 wraz z działaniami i wskaźnikami ich realizacji

CEL OPERACYJNY 3: DZIAŁANIA SKIEROWANE DO OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE		
Działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (ZI) • Realizacja procedury „Niebieskie Karty” • Motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • Motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych • Współpraca z placówkami świadczącymi specjalistyczne usługi dla osób stosujących przemoc w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wskazanych w „Niebieskiej Karcie-A” (w tym z podziałem na płeć i wiek) • liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wskazanych w „Niebieskiej Karcie-D” (w tym z podziałem na płeć i wiek) • liczba osób, które wzięły udział w programach korekcyjno-edukacyjnych • liczba osób, które wzięły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych 	<p>ŚOPS,</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>UG Brwinów,</p> <p>Sąd Rejonowy w Pruszkowie</p> <p>Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie,</p> <p>inne lokalne instytucje i organizacje</p>

Tabela 18. Cel operacyjny nr 4 wraz z działaniami i wskaźnikami ich realizacji

CEL OPERACYJNY 4: WZMOCNIENIE LOKALNEGO SYSTEMU WSPARCIA		
Działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej • Udział w konkursach i programach z zakresu przeciwdziałania przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań na rzecz wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej (np. działań realizowanych w partnerstwie, w tym międzysektorowym) • liczba złożonych wniosków 	<p>ŚOPS,</p> <p>UG Brwinów,</p> <p>inne lokalne instytucje i organizacje</p>

w rodzinie	o dofinansowanie	
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostępu profesjonalistom, świadczącym usługi w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym członkom Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie), do wysokiej jakości superwizji, coachingu i wsparcia psychologicznego • Zwiększenie dostępu do profesjonalnych działań z obszaru zapobiegania wypaleniu zawodowemu • Zwiększenie dostępu do profesjonalnych szkoleń i innych możliwości poszerzania wiedzy i kompetencji zawodowych (np. udziału w konferencjach naukowych). 	<ul style="list-style-type: none"> • kwota przyznanych środków zewnętrznych • liczba działań z obszaru superwizji, coachingu i wsparcia psychologicznego • liczba uczestników działań z obszaru superwizji, coachingu i wsparcia psychologicznego • liczba działań z obszaru zapobiegania wypaleniu zawodowemu • liczba uczestników działań z obszaru zapobiegania wypaleniu zawodowemu • liczba szkoleń i innych działań edukacyjnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie • liczba uczestników szkoleń i innych działań edukacyjnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	

4. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja „Programu”

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji dokumentu jest opracowanie skutecznego systemu monitorowania i oceny dokumentu. Skuteczna i efektywna realizacja wszelkich polityk publicznych wymaga współpracy międzyinstytucjonalnej oraz koordynacji podejmowanych działań przy udziale mieszkańców.

Wdrażanie

Wiodącą rolę w procesie wdrażania dokumentu odgrywać będą Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie. Oprócz aktywnej realizacji zaplanowanych działań, ŚOPS będzie prowadzić analizę stanu realizacji działań (m.in. poprzez wskaźniki), obserwację uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających lub mogących wpłynąć na wykonywanie poszczególnych zadań, wreszcie – aktywnie poszukiwać zewnętrznych źródeł finansowania.

Finansowanie „Programu”

Działania zaplanowane w ramach „Programu” zostaną sfinansowane głównie z budżetu Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej, w ramach zadań własnych gminy Brwinów (rozdział 85205) oraz z funduszu profilaktyki (tzw. „korkowego”). Wydatki związane z realizacją zadań nie mogą przekroczyć kwot określonych w uchwalanej corocznie Uchwale Budżetowej Gminy Brwinów (Uchwała Nr XXX.325.2020 z dnia 21 grudnia 2020 r. Rady Miejskiej w Brwinowie) oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Brwinów (Uchwała Nr XXX.324.2020 z dnia 21 grudnia 2020 r. Rady Miejskiej w Brwinowie). Działania określone w niniejszym dokumencie mogą być realizowane przez różne instytucje i organizacje, współpracujące z ŚOPS i gminą Brwinów, dysponujące własnymi środkami budżetowymi, ujętymi w poszczególnych planach finansowych. Środki na realizację ww. zadań mogą być również pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej.

Monitoring

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji „Programu”, pozwalając na identyfikację ewentualnych trudności i wprowadzanie stosownych korekt. Opracowanie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych, dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a – w razie potrzeby – wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu „Programu” wyznacza struktura zaplanowanych celów i działań. Dla skutecznego prowadzenia monitoringu konieczne jest systematyczne gromadzenie i analiza danych, obejmujących określone w dokumencie wskaźniki. Stworzenie kompleksowego zbioru (bazy) danych zapewni przepływ informacji między wszystkimi osobami i podmiotami, zaangażowanymi we wdrażanie „Programu”.

Podmiotem odpowiedzialnym za gromadzenie danych na potrzeby monitoringu „Programu” będzie – jako właściwa jednostka organizacyjna pomocy społecznej – Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie. Wspomniane dane na temat stopnia realizacji wskaźników będą zbierane w cyklach rocznych, w formie okresowych sprawozdań.

Zakłada się, że w kolejnych sprawozdaniach prezentowane będą dane skumulowane, licząc od początku realizacji „Programu”.

Ewaluacja

Celem ewaluacji jest dostarczenie nie tylko bieżących informacji na temat stanu realizacji „Programu”, lecz przede wszystkim ocena rzeczywistych efektów podejmowanych działań. Badania ewaluacyjne prowadzone będą po jego zakończeniu (ewaluacja ex-post). Wyniki ewaluacji zostaną wykorzystane do wprowadzenia niezbędnych korekt w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zaplanowano partycypacyjny model ewaluacji, polegający na włączeniu przedstawicieli różnych środowisk, grup społecznych i sektorów: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, lokalnych liderów, reprezentantów grup nieformalnych, czy wreszcie niezaangażowanych społecznie mieszkańców gminy Brwinów.

Ewaluacja będzie wykonywana z wykorzystaniem różnych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych). Przedsięwzięcia te realizowane będą w sposób etapowy. Do przeprowadzenia ewaluacji niezbędne są takie informacje, jak np.: dane statystyczne (w tym zbieranie w formie rocznych sprawozdań) oraz informacje z badań społecznych.